

«Οφθαλμόν αντί οφθαλμού» (Λευιτ. 24, 20-21). Είναι εκδικητικός ο Μωσαϊκός νόμος; (Αρχιμ. Θεόφιλος Λεμοντζής, Δρ. Θεολογίας)

/ [Πεμπτούσια](#)

«Οφθαλμόν αντί οφθαλμού» (Λευιτ. 24, 20-21). Είναι εκδικητικός ο Μωσαϊκός νόμος;

(Προηγούμενη δημοσίευση: www.pemptousia.gr/?p=156880)

Οι υποστηρικτές της αυτοδικίας επικαλούνται πολλές φορές το Μωσαϊκό Νόμο ο οποίος όριζε τον νόμο της ανταποδόσεως, το «οφθαλμόν αντί οφθαλμού» (Έξ. 21,23-25, Λευιτ. 24, 20-21, Δευτ. 19, 18-21). Ποία όμως είναι ή έννοια των συγκεκριμένων διατάξεων; Επιβάλλουν πράγματι την αυτοδικία και την εκδίκηση;

Για να μπορέσουμε να απαντήσουμε στο παραπάνω ερώτημα πρέπει να εξετάσουμε το δικαϊκό σύστημα της εποχής, από το οποίο εξαρτάται η παραπάνω φράση, και το κοινωνικό περιβάλλον της εποχής. Ο νόμος της ανταποδώσεως, (Jus talionis),

γνωστός σε όλη την αρχαιότητα, υπάρχει σε πολλές διατάξεις του κώδικα του Χαμουραμπί ο οποίος έλεγε τα εξής: «Αν ένας άντρας καταστρέψει το μάτι κυρίου, τότε θα του καταστραφεί το μάτι. Αν αυτός καταστρέψει το μάτι του δούλου ενός άλλου ή σπάσει τα κόκκαλα του δούλου, τότε αυτός θα καταβάλει τα μισά της αξίας της αγοράς του δούλου» (Βλ. τη μελέτη: Ο κώδικας του Χαμουραμπί (Μια νέα ματιά σε μια παλιά νομοθεσία). Αρμενόπουλος. Μηνιαία νομική επιθεώρηση. Εκδίδεται από τον Δικηγορικό Σύλλογο Θεσσαλονίκης. Επιστημονική επετηρίδα 24. Θεσσαλονίκη 2003).

Αυτός ο νόμος της ανταποδόσεως προέβαλλε έντονες κοινωνικές ανισότητες διότι διαφορετική ποινή επιβαλλόταν για το ίδιο αδίκημα σε μέλη της αριστοκρατίας και διαφορετική ποινή στην κατώτερη τάξη των πολιτών και ιδιαίτερα στους δούλους. Ο κώδικας του Χαμουραμπί αποδέχονταν τις κοινωνικές ανισότητες, τις υιοθετεί, και διαμορφώνει και επιβάλλει ανάλογες ποινές. Αντίθετα, σύμφωνα με τον καθηγητή Ν. Μπρατσιώτη, η Παλαιά Διαθήκη ανατρέπει τις κοινωνικές ανισότητες. Η Παλαιά Διαθήκη λέει ότι πρέπει να είναι όλοι ίσοι απέναντι του νόμου και ο δικαστής πρέπει να μη προσωποληπτεί κι ο δικαστής πρέπει να αποδίδει το ίσο. Είναι ο περίφημος νόμος της ανταποδόσεως που δεν εφαρμόζεται από τον ίδιο τον παθόντα αλλά από το δικαστή, ο οποίος έχει μπροστά του τον άνθρωπο που έκανε κάτι και εκείνον ο οποίος έπαθε κάτι. Ο δικαστής πρέπει να αποδώσει δικαιοσύνη και στον ένα και στον άλλο, χωρίς να λαμβάνει υπόψη τις κοινωνικές ανισότητες όπως αδικώς έπραττε ο κώδικας του Χαμουραμπί. Πρέπει να κρίνει δίκαια. Του δίνει λοιπόν το μέτρο αυτός ο νόμος.

Ο σκοπός αυτών των διατάξεων λοιπόν δεν ήταν η εκδίκηση. Απλώς εκφραζόταν η ανάγκη προστασίας και ασφάλειας της ζωής, έστω και διά της δημιουργίας φόβου προς παιδαγωγία. Όμως οι εκπρόσωποι του επίσημου Ιουδαϊσμού είχαν μετατρέψει το νόημα του Νόμου σε πράξη εκδίκησης. Διέστρεψαν το αληθινό νόημα του Νόμου και απέναντι σε αυτή τη διαστροφή του Νόμου της Παλαιάς Διαθήκης ο οποίος τόνιζε την ανάγκη της δικαιοσύνης και όχι την εκδίκηση, στράφηκε η αντίθεση του ίδιου του Κυρίου στην επί του όρους Ομιλία Του, ο οποίος αναφέρει τα εξής: «'Ηκούσατε ότι έρρέθη, όφθαλμὸν ἀντὶ όφθαλμοῦ καὶ όδόντα ἀντὶ όδόντος· Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ· ἀλλ' ὅστις σε ραπίσει ἐπὶ τὴν δεξιὰν σιαγόνα, στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην»(Ματθ. 5,38-42).

Ενώ η αυτοδικία και η εκδίκηση είναι αμαρτία, μια παρά φύσιν κατάσταση, η απόδοση δικαιοσύνης εκφράζει μια κατά φύσιν κατάσταση• όμως ο Ιησούς μάς καλεί να κατακτήσουμε το υπέρ φύσιν, μια υπέρ φύσιν κατάσταση, που είναι η θεοειδής συγχώρεση. Μας διδάσκει: «'Ηκούσατε ότι έρρέθη, αγαπήσεις τὸν πλησίον σου καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπᾶτε τοὺς

ἐχθροὺς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς καὶ διωκόντων ὑμᾶς, ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους» (Ματθ. 5,43-45).

(Συνεχίζεται)